

Kelet-európai kerülő

Már sötétedik a ring jellegű főtér. A lábas, árka-dos, régi kalmárházak közül kimagaslik a Thurzó palota, a Kárpát-medence legszebb, épen maradt, reneszánsz épülete. Pártázatába lebukó fények kapaszkodnak. Alul világitanak a boltok, presszók, sörpincék kirakatai és ajtajai. Befordulok az egyik utcába, és néhány lépés után elhagyom a faluból a járdára lógó hatalmas vasláncot, amelyről tudom, hogy hajdanán az utat zárták el vele, amíg az őrség át nem vizsgálta a torlódó szekereket. Áru, fegyver, dohány, rejtekhalmi nem kerülhette el a matató kezeket és a tekintetek vizslatását. A város vigyázó hatalom. Besztercebánya parancsol.

Minden kocsmáza zaja más. Ahogy belépek, fölmérem a terepet. Csehül, szlovákul és magyarul beszélgetnek a füstben, bizonygatják az igazukat és óbégatnak is. Ki-ki attól függően, hogy nyitott a jó nagysárosi sörből. Rossz borral csak egy-két makacs magyar viaskodik. Az egyik asztaltól föláll egy ötvenéves forma ember, láthatóan nem tetszem neki. Valamit mond. Ellenséges moduláció. A többiek lenyomják a helyére, és legyintenek. Találok egy üres asztalt, és leülök. Amikor kellestlenül megáll a szőke pincéző előttem, felemelem a hüvelykujjamat, és azt mondom — Jegyin pivo! Meglepődik. Tévedett volna? Pedig tudja, hogy odaáti magyar vagyok. Rá van írva a képemre, a mozgásomra, a ruhámra. Csak az első szabály szerint járt el, amíg az asztalomhoz ért, megállapította magában a nemzetiségemet, hogy tudja, miként viselkedjen. Nem tévesztem meg, csak nem érti a helyzetet. Már készségként működik bennünk, te cseh vagy, te román, te német, és már ismerlek is. Évszázadok alakították ki képeinket, ismereteinket egymásról. Az se zavaró, hogy éppen az utóbbi időben többször bebizonyosodott, a kép torz, hamis és helyesbítésre szorul. A közhelyek ereje a múltban és kényelmességünkben van.

A tegnapi gondolkodás. Ótátrafüreden fociztunk egy tisztáson, mi fölött a Tátra csúcsai csillámlottak az égben. Suttó legények, srácok nézték mogorván a pálya széléről, hogyan kergetjük a labdát. Mondom Lexinek, ezek nem nagyon rajonganak értünk. Gondolod, hogy okuk van rá? Várj csak! — válaszolja hamiskás mosollyal. Egy látszólag rossz rúgás, és a pöttyös labda a srácok felé gurul. Az

egyik visszarúgja, és felderül a képe. Pár perc múlva megalakítottuk a két csapatot, igazságosan elosztva a felnőttet és a fiúkat.

Megérkezik a sör. Dzsinkjem! — szalad ki véletlenül lengyelül. Két hete még lengyelben otthon éreztem magam. Az, akit az előbb visszanyomtak a helyére, átszól — Lengyel vagy? Most, most kell kimozdítanom. Nem! — felelem. Moj deduska bil szlovakom. Amiből annyi igaz, hogy tudott szlovákul, lévén Bars megyei szolgaleány. Magyar szolgák és szlovák szolgák, szlovák és magyar gazdáknál, hogy el ne felejtjük. Az orosz szó megint másként hat, és már nem haragszik. Bár furesálja, hogy cserélgetem a nyelveket. Nem tudhatja, hogy olyan szláv nyelven tudok csak, amelyekben ebből is van egy kicsi, meg abból is, és együttvéve se sok. A zavara kiteljesedik. Últében olyan mozdulatot tesz, mint aki felköti a gatyáját, hogy valaminek utána járjon, és küldet a pincézővel egy korsó aranysárga, habzó sört.

Az asztaluk felé emelem és ráköszöntöm. Mintha csak folytatnám az iménti mondatot, anyanyelvemen ejtem elé: de azért én magyar vagyok. Némi bosszúsággal elröhögik magukat. Felületesen nézve ott vagyunk megint, ahonnan elindultunk. Pontosan az vagyok, akinek vélték. Csakhogy a kelet-európai kerülő nem volt hiába. Még egy darabig és egyre rövidebb időközökben küldözgetjük egymásnak a sört.

Öreg este lett, mire kiszabadulok az utcára. Utoljára még kezét is rázunk. Hányszor, de hányszor kellett már kicszeleznem, leszerelnem az ellenérzést az enyedi vár krámjától, pincéjétől a kassai luxushotelig. És mindig úgy, hogy a becsületünk is megmaradjon. Éjszakákat vitatkoztam át — gondolom, nem én vagyok az egyetlen — az úgynevezett történelmi évek ezreit felvonultató partnerekkel, miközben egy tapodtat se jutottunk előbbre, azaz a cél, a közös gyanakvás megszüntetése felé. Nem megy mindig könnyen, de csinálni kell. Sötét színű ház látványa állít meg a gyér világításban. Nagy és mély kapualja még rakott szekerek számára készült. Apró tábla tudatja, hogy valamikor Bethlen Gábor erdélyi fejedelemé volt. Odább már járnak a buszok motorjai, integetnek és kiabálnak róluk a társaim. Utolsónak érkezem. Késtem egy negyed órát, a megállapodás szerint tehát adok tizenöt forintot a sofőrnek a közös kasszába, és máris indulunk tovább.

Horváth Lajos

